

Modül (öneri) No	251
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Peygamberlere İman
Modül (Alt konu)	Vahiy-hadis bağı
Amaçlar	Vahyin ve hadisin sarıh ve mecazi anlamlarının olduğunu kavrar. Her hadise vahiy nazarıyla bakılmaması gerektiğini kavrar.
Süre	40'
Seviye	Seviye-3
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	Kavram haritası, Beyin Fırtınası
Materyal ve Teknoloji	Çalışma kağıdı, kalem, tahta, metin çıktısı, internet kaynakları
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	Etkinlik-1 - Talebeler gruplara ayrılır. - Talebelerden peygamber, vahiy, hadis, tevatür ve müteşabih kelimelerini kapsayan bir kavram haritası yapmaları istenir. - Talebeler yazdıkları kelimelerin anlamlarını araştırırlar. - Talebeler kavram haritalarını gruplar halinde açıklar. - Talebeler vahyin ve hadisin sarıh ve mecazi anlamlarının olduğunu kavram haritasının yardımı ile açıklar. Etkinlik-2 - Öğrencilerden tahtada daire içindeki “müteşabih” kelimesi ile ilgili akıllarına gelen kavramları söylemeleri istenir. - Öğrencilerin söyledikleri ayırt edilmeden dairenin etrafına yazar. - Söylenenler vahiy, hadis, tevatür ve müteşabih kavramları altında gruplandırılır. - Öğrencilerden tahtaya yazılan kelimelerden yararlanarak bir “müteşabih” tanımı yapmaları ve yazmaları istenir. - Öğrencilere tanımları okutulur. - Hep birlikte ortak “müteşabih” tanımı oluşturulur ve kaydedilir/yazılır.
Ölçme ve Değerlendirme	- Metinden yola çıkarak vahiy, hadis, tevatür ve müteşabih kavramları arasındaki bağlantının bulunması istenir. - Metindeki yuvarlanan taş örneği ile konuyu anladığını ifade eder.

İlişkili metinler

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹

Vahiy iki kısımdır:

Biri vahy-i sarîhîdir ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm onda sırf bir tercümandır, mübelliğdir, müdahalesi yoktur: Kur'ân ve bazı ehâdis-i kudsiye gibi.

İkinci kısım, vahy-i zımnîdir. Şu kısmın mücmel ve hülâsası, vahye ve ilhama istinad eder; fakat tafsilâtı ve tasvirâtı Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma aittir. O vahiyden gelen mücmel hâdiseyi tafsil ve tasvirde, zât-ı Ahmediye aleyhissalâtü vesselâm, bazan yine ilhama, ya vahye istinad edip beyan eder, veyahut kendi ferasetiyle beyan eder. Ve kendi içtihadıyla yaptığı tafsilât ve tasvirâtı ya vazife-i risalet noktasında ulvî kuvve-i kudsiye ile beyan eder, veyahut örf ve âdet ve efkâr-ı âmme seviyesine göre, beşeriyeti noktasında beyan eder.

İşte, her hadîste, bütün tafsilâtına vahy-i mahz noktasıyla bakılmaz. Beşeriyetin muktezası olan efkâr ve muamelâtında, risaletin ulvî âsârı aranılmaz. Madem bazı hâdiseler mücmel olarak, mutlak bir surette ona vahyen gelir, o da kendi ferasetiyle ve tearûf-ü umumî cihetiyle tasvir eder. Şu tasvirdeki müteşabihâta ve müşkülâta bazan tefsir lâzım geliyor, hattâ tabir lâzım geliyor. Çünkü, bazı hakikatler var ki, temsille fehme takrib edilir. Nasıl ki, bir vakit huzur-u Nebevîde derince bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Şu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp şimdi Cehennem dibine düşmüş bir taşın gürültüsüdür." Bir saat sonra cevap geldi ki, "Yetmiş yaşına giren meşhur bir münafık ölüp Cehenneme gitti."² Zât-ı Ahmediye aleyhissalâtü vesselâmın belîğ bir temsille beyan ettiği hâdisenin tevilini gösterdi.

Üçüncü Esas: Naklolunan haberler, eğer tevatür suretinde olsa, kat'îdir. Tevatür iki kısımdır: ³ HÂŞİYE Biri sarîh tevatür, biri manevî tevatür'dür.

Manevî tevatür de iki kısımdır:

Biri sükûtîdir. Yani, sükût ile kabul gösterilmiş. Meselâ, bir cemaat içinde bir adam, o cemaatin nazarı altında bir hâdiseyi haber verse, cemaat onu tekzip etmezse, sükûtla mukabele etse, kabul etmiş gibi olur. Hususan, haber verdiği hâdisede cemaat onunla alâkadar olsa, hem tenkide müheyyâ ve hatayı kabul etmez ve yalanı çok çirkin görür bir cemaat

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

² Müslim, 4:3184, hadis no: 2844, 4:2145, hadis no: 2782; Müsned, 2:271, 3:341, 360

³ HÂŞİYE: Şu risalede tevatür lâfzı, Türkçe "şayia" manasındaki tevatür değil, belki yakîni ifade eden, yalan ihtimali olmayan kuvvetli ihbardır.

olsa, elbette onun sükûtu o hâdisenin vukuuna kuvvetli delâlet eder.

İkinci kısım tevatür-ü mânevî şudur ki: Bir hâdisenin vukuuna, meselâ "Bir kıyye taam, iki yüz adamı tok etmiş" denilse, fakat onu haber verenler ayrı ayrı surette haber veriyor. Biri bir çeşit, biri başka bir surette, diğeri başka bir şekilde beyan eder. Fakat umumen, aynı hâdisenin vukuuna müttetikler. İşte, mutlak hâdisenin vukuu, mütevatir-i bilmânâdır, kat'îdir. İhtilâf-ı suret ise zarar vermez. Hem bazan olur ki, haber-i vahid, bazı şerâit dahilinde tevatür gibi kat'iyeti ifade eder. Hem bazan olur ki, haber-i vahid, haricî emarelerle kat'iyeti ifade eder. İşte, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmdan bize naklolunan mu'cizâtı ve delâil-i nübüvveti, kısm-ı âzamı tevatürledir: ya sarihî, ya mânevî, ya sükûtî. Ve bir kısmı, çendan haber-i vahid iledir. Fakat öyle şerâit dahilinde, nakkad-ı muhaddisîn nazarında kabule şâyan olduktan sonra, tevatür gibi kat'iyeti ifade etmek lâzım gelir. Evet, muhaddisînin muhakkikîninden "el-hâfız" tabir ettikleri zâtlar, lâakal yüz bin hadîsi hıfzına almış binler muhakkik muhaddisler, hem elli sene sabah namazını işâ abdestiyle kılan müttakî muhaddisler ve başta Buharî ve Müslim olarak Kütüb-ü Sitte-i hadisiye sahipleri olan ilm-i hadis dâhileri, allâmeleri tashih ve kabul ettikleri haber-i vahid, tevatür kat'iyetinden geri kalmaz. Evet, fenn-i hadis muhakkikleri, nakkadları o derece hadîsle hususiyet peydâ etmişler ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın tarz-ı ifadesine ve üslûb-u âlisine ve suret-i ifadesine ünsiyet edip meleke kesb etmişler ki, yüz hadis içinde bir mevzuu görse, "Mevzudur" der. "Bu hadis olmaz ve Peygamberin sözü değildir" der, reddeder. Sarraf gibi, hadîsin cevherini tanır, başka sözü ona iltibas edemez. Yalnız, İbni Cevzî gibi bazı muhakkikler, tenkitte ifrat edip, bazı ehâdis-i sahihaya da mevzu demişler. Fakat her mevzu şeyin mânâsı yanlıştır demek değildir; belki "Bu söz hadis değildir" demektir.

Dördüncü Esas: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın istikbalden haber verdiği bazı hâdiseler, cüz'î birer hâdis değil; belki tekerrür eden birer hâdis-i külliye, cüz'î bir surette haber verir. Halbuki o hâdisenin müteaddit vecihleri var. Her defa bir vechini beyan eder. Sonra râvi-i hadis o vecihleri birleştirir. Hilâf-ı vâki gibi görünür. Meselâ, Hazret-i Mehdi'ye dair muhtelif rivayetler var. Tafsîlât ve tasvirat başka başkadır. Halbuki, Yirmi Dördüncü Sözün bir dalında ispat edildiği gibi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, vahye istinaden, herbir asırda kuvve-i mâneviye-i ehl-i imanı muhafaza etmek için, hem dehşetli hâdiselerde ye'se düşmemek için, hem âlem-i İslâmiyetin bir silsile-i

nuraniyesi olan Âl-i Beytine ehl-i imanı mânevî raptetmek için Mehdi'yi haber vermiş. Âhîrzamanda gelen Mehdi gibi herbir asır, Âl-i Beytten bir nevi mehdi, belki mehdiler bulmuş. Hattâ, Âl-i Beytten mâdud olan Abbasiye hulefasından, büyük Mehdi'nin çok evsâfına câmi bir mehdi bulmuş. İşte, büyük Mehdi'den evvel gelen emsalleri, nûmuneleri olan hulefa-i mehdiyyîn ve aktâb-ı mehdiyyîn evsâfları, asıl Mehdi'nin evsâfına karışmış ve ondan rivayetler ihtilâfa düşmüş.

(Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, Mayıs-2025, s. 115-117)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ⁴
وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ⁵

⁴ Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

⁵ Duaları şu sözlerle sona erer: “Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur” (Yunus Suresi: 10.)